

Alkotmánybíróság
1015 Budapest,
Donáti u. 35-45.
részére

tárgy: alkotmányjogi panasz
IV/2155-2/2022.
üi.: 11.Gpkf.20.289/2022/3

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV / 2155-2 / 2022
Érkezett:	2022 OKT 19.
Példány:	1
Melléklet:	0 db
Kezelőiroda:	lu

saját üsz: 1/2021

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulíró

csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselőm, Székely Ügyvédi Iroda

útján – Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) 24. cikke (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján, az Abtv. 30. § (1) bekezdésében biztosított törvényes határidőn belül, a Szolnoki Törvényszék 11.Gpkf.20.289/2022/3. sz. jogerős végzésével szemben, az alábbi

alkotmányjogi panasz-kiegészítést

terjesztjük elő.

Kérjük, hogy a T. Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikke (3) bekezdésének b) pontja, valamint az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a Szolnoki Törvényszék 11.Gpkf.20.289/2022/3. ügyszámon hozott jogerős végzésének alaptörvény-ellenességét és a bírói döntést semmisítse meg, mert az sérti felperesnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát.

I. Tényállás

Először is emlékeztetném a tisztelt Alkotmánybíróságot az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállására.

Felperes (a továbbiakban: Felperes vagy az alkotmányjogi panasz benyújtója vagy panaszos) kizárólagos tulajdonát képezte a [redacted] alatti ingatlan, melynek

vízközmű szolgáltatója az alperes Víz- és Csatornaművek Koncessziós Zrt. Felperes az ingatlan tulajdonszerzését követően, a jogellenesen bent tartózkodók okán nem volt abban a helyzetben, hogy azt birtokba is vegye, így azt több mint másfél év elteltével vette birtokba, egyébként a kereseti kérelemhez F/5. sz. alatt csatolt képek tanúsága szerint is lakhatatlan állapotban.

A birtokbavételt követően felperes az ingatlant értékesítette, így kezdeményezte az alperesnél a szolgáltatási szerződés átírását, mely átírás során alperes kiállította a fogyasztási helyre vonatkozó elmaradt és előző tulajdonos nevére szóló számlákat. Felperes a számlák teljes összegét megfizette az alperes részére, azzal, hogy annak összegszerűsége vonatkozásában jogfenntartással élt és kérte a számlák összegének (azaz a fogyasztás) igazolásául szolgáló kimutatásokat, különös tekintettel a mérőórákról készült képfelvételeket.

Alperes a felperesi felhívás és több levélváltás eredményeként, megküldte a vélt követelésének alapjául szolgáló számlákat, valamint három mérőóra állást tartalmazó fotót. A három fotón kézzel írt dátumok szerepeltek, mely szerint azok 2019.10.06., 2021.01.05., valamint 2021.04.14. napján készültek. Mindamellet, hogy a fotók hitelességét semmi sem támasztotta alá, sőt a kézzel rájuk írt dátum azt kétségbe is vonta, alperes elmulasztotta csatolni a 2016-2019 időszakra vonatkozó képfelvételeket, melyek megismeréséhez felperesnek, mint felhasználónak joga volt. Felperes és alperes ügyintézője közötti levélváltást felperesi válasziratunkhoz F/12. sz. alatt csatoltuk. Felperes végül a 2016-2019 időszak méréséről (azaz a számlák szerinti 144-444 köbméter fogyasztást igazoló időszakról), több hónap várakozás után sem kapta meg a kért képfelvételeket, mely alperesi mulasztás miatt felperes joggal tekinthette a követelés összegszerűségét igazolatlanoknak, így azt vitatva fizetési meghagyásos eljárást kezdeményezett.

A fizetési meghagyás perré alakulását követően, alperes ellenkérelmének 10. sz. alatt benyújtott mellékleteként bizonyítékként hivatkozott azokra a fényképfelvételekre, melyeket felperes korábban több ízben is kért az alperestől, de azt nem kapta meg.

Felperes tisztességtelennek és rosszhiszeműnek tekintette alperes azon eljárását, hogy a többszöri emailváltások során alperes egyik alkalommal sem teljesítette felperes kérését, és a kért fényképfelvételeket nem küldte meg felperes részére, ugyanakkor a kereseti ellenkérelem benyújtásakor alperes becsatolta a 2016. július 15.-2019. október 6. közötti időszakra vonatkozó valamennyi fényképfelvételeit. Ebből felperes arra következtetett, hogy ezek a képek már a felek közötti levélváltás pillanatában is alperes rendelkezésére álltak, de valamilyen oknál fogva azokat, felperes többszöri kérése ellenére sem küldte meg, holott azzal megelőzhető lett volna már a nemperes eljárás megindítása is.

Tekintve, hogy felperes az alperes által becsatolt képek megismerését követően, a tényleges fogyasztás mértékről így az alperesi követelés összegszerűségéről meggyőződhetett, amire az ellenkérelem benyújtásáig sajnos rajta kívül álló, de az alperesnek felróható okból nem kerülhetett sor, felperes a keresetétől elállt és kérte az elsőfokú bíróságot, hogy alperest perköltségben marasztalja, tekintve, hogy a peres eljárás megindulása igazolható módon az alperesnek róható fel.

Az elsőfokú bíróság a felperes álláspontját osztva, végzésben marasztalta az alperest a felmerült perköltségben, indokolásában előadta, hogy bár a Pp. 85. §-ához fűzött miniszteri indokolásból kitűnően az eljárás megszüntetése esetén főszabály szerint a felperes viseli a perköltséget, a törvény

ezen felül olyan esetköröket is rögzít, amikor a főszabály alkalmazása a perköltségviselés céljával ellentétes eredményre vezetne, azaz, ha a per az alperes miatt indult és vált végül feleslegessé.

Megjegyezte továbbá az elsőfokú bíróság, hogy bár alperes helyesen hivatkozott arra, hogy a perbeli tényleges esetkör a Pp. 85. § -ban kifejezetten nem szerepel, azonban felperes érvelését a bíróság elfogadta és tekintettel, hogy az Alaptörvény 28. cikke értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabály szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, a jogszabályok és az Alaptörvény értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

Helyesen indokolta – tulajdonképpen az analogikus alkotmányértelmezés módszerét követte – továbbá az elsőfokú bíróság, hogy „*A tényleges vízfogyasztást az alperes először jelen perben, ellenkérelmének benyújtásával egyidejűleg igazolta, azaz a per az alperes miatt indult és vált végül feleslegessé.*” Ennek alapján az elsőfokú bíróság az Alaptörvény 28. cikkére és a Pp. 85. § -ához fűzött indokolásra figyelemmel a Pp. 85. § (2) bekezdése alapján az alperest perköltségben marasztalta.

Az elsőfokú bíróság végzésével szemben alperes fellebbezést nyújtott be, mely fellebbezés folytán a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzésének fellebbezett részét megváltoztatta és mentesítette az alperest az elsőfokú perköltség megfizetése alól, kötelezve a felperest, hogy fizesse meg az alperesnek az első és másodfokú perköltségét.

A másodfokú bíróság indokolásának 20. bekezdése szerint

„A felperes mint az ingatlan korábbi tulajdonosa az új tulajdonossal és az új felhasználóval együtt töltötte ki a közüzemi szolgáltatási szerződés megkötéséhez szükséges változás bejelentő adatlapot. Ebben feltüntették a mérő gyáriszámát, az 548 m³ mérőállást, amely megfelel az alperes elszámolásának. A felperes a pert megelőzően azt a fényképfelvételt kapta meg az alperestől, amely az 548 m³ állást tartalmazza. A törvényszék álláspontja szerint, így a felperes már minden olyan okirattal, adattal, kimutatással, fényképpel rendelkezett, amely alapján nyilvánvalónak kellett lennie számára, hogy mennyi a tartozás.”

Továbbra is az a határozott álláspontunk, hogy a másodfokú bíróság indokolása, így az arra alapított határozata alaptörvény-ellenes a II-III. pontban kifejtettek szerint.

II. Az Alperes eljárásának alaptörvény-ellenességéről részletesen

[Analógiák nyomában: a joggal, illetve a jogalkotással való visszaélés és a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelme (Alaptörvény B) cikk és XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelme)]

1. A joggal, illetve a jogalkotással való visszaélés kérdésköre

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában nem példátlan, hogy mint a jelen esetben is egy közüzemi szolgáltatóról megállapítsa az Alaptörvény végső öreként működő Alkotmánybíróság, hogy az hatósági hatáskörben, vagy quasi-hatósági hatáskörben jár el alkotmányjogi értelemben. Ilyen ügy volt a 3062/2012. AB határozat, amelyben – egy távhőszolgáltató kapcsán – a taláros testület megállapította: a kötelező szolgáltatásigénybe vételre vonatkozó szerződések jellemzőiből az következik, „hogy a fent szabályozott jogviszonyok komplex jogviszonynak minősülnek, a közigazgatási jog és a polgári jog határterületén a két nagy jogterület „átfedésében” jönnek létre. A jelenségről már Szladits Károly 1941-ben megállapította, hogy vannak „kétlaki, vegyes jogi

helyzetek, melyek egyik részben közjogiak, más részükben magánjogiak. (...) A jogfejlődés iránya a közjogi és magánjogi intézmények kombinációja és felcserélhetősége felé utal: új átcsoportosítások folynak le szemünk előtt, főleg az ún. gazdasági jog (...) körében, melyek közjogi és magánjogi elemeket új szintézisben egyesítenek” (in: Szladits Károly: Magyar magánjog I. kötet, Budapest, 1941, 20. o.)”. (...) Ezeket a komplex jogviszonyokat az alkotmányossági vizsgálat érdekében sem lehet kettészakítani, ezért olyan alkotmányos minősítést kell találni, mely mindkét szempontból elfogadható. Ez a feladat azonban azért is rendkívül nehéz, mert éppen az ilyen komplex (vegyes) jogviszonyok dogmatikája alig kidolgozott. Ezek a jogviszonyok – Harmathy Attila szavaival – a közigazgatási jog és a magánjog közötti „senki földjén” helyezkednek el (in: Harmathy Attila: Szerződés, közigazgatás, gazdaságirányítás, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1983, 84. o.). Emiatt az Alkotmánybíróság akkor jár el helyesen, ha az alkotmányossági vizsgálat során a jogviszonyokat mind a két aspektusból megvizsgálja, majd ez után dönti el, hogy a jogalkotó megoldása alkotmányosan elfogadható-e, avagy sem”. [Indokolás 99-100.]

Mi következik a fentiekből a konkrét ügyre nézve?

Mindenekelőtt felhívjuk a figyelmet, hogy az alperes 100 százalékos önkormányzati tulajdonban lévő gazdálkodó szervezet, amely tevékenységét koncesszióban látja el, így – közjogi szempontból – jogalkotói és végrehajtói, valamint polgári jogi szerepben is van a vitatott jogviszonyban: azaz Janus-arcú. Ezzel — álláspontunk szerint — ellentétbe kerül a joggal és a jogalkotói hatalommal való visszaélés tilalmával, amelyet az Alaptörvény B) cikke szerinti jogállamiság elve tartalmaz, és amelyre alkotmányjogi panasz indítványt lehet alapítani nézetünk szerint. Míg a joggal való visszaélés, az „in fraudem legis agere” tilalma, vagy a jogi „chicane” tilalom a római jogból ered, addig először a 31/1998. (VI. 25.) AB határozat fejtette ki a jogalkotói hatalommal való visszaélés koncepcióját. Ennek tilalmára hivatkozással számos esetben nyilvánított alaptörvény-ellenessé és semmisített meg jogszabályi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság. “[M]ivel a joggal való visszaélés tilalmának forrása az Alkotmány 2. § (1) bekezdése [jelenleg az Alaptörvény B) cikke], alkotmányellenes az olyan rendelkezés is, amely amiatt ütközik az említett tilalomba, mert a jogalkotó valamely intézményt nem annak jogrendszeren belüli rendeltetése szerinti célra használt fel.” [31/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 240, 245–246.] Ez a következtetés összefügg az eddigi alkotmányossági érvelésünkkel (lásd a támadott jogintézmény célját és alapjog-sértő karakterét), felhívva ismételten a figyelmet arra, hogy az érdekelt önkormányzatok a kifogásolt szabály megalkotásával a saját tulajdonában álló és koncesszióba adott alperest hozta indokolatlanul és aránytalanul előnyösebb helyzetbe. Nézetünk szerint az általános szerződési feltételek mint quasi norma megalkotása ebbe a körbe tartozik.

2. A víziközmű-szolgáltató mint alkotmányjogi értelemben vett hatóság

Egyik legutóbbi határozatában {8/2020. (V. 13.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), Indokolás [36]–[42]}, valamint az abban felhívott és más döntéseiben {lásd különösen: 3223/2018. (VII. 2.) AB határozat (a továbbiakban: Abh2.), Indokolás [25]–[35]; 3311/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3090/2019. (V.7.) AB határozat, Indokolás [30]; Abh2., Indokolás [36]–[39]; 28/2019. (XI. 4.) AB határozat, Indokolás [73]–[77]; 5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [58]–[59]} az Alkotmánybíróság összefoglalta a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogról szóló általános gyakorlatát. Ennek lényege a következő.

A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés] nem azonosítható a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés]. Jogállami keretek között a „tisztességes” (fair, méltányos, kiegyensúlyozott) karakter minden közhatalom erejével felruházott eljárással szemben követelmény. Ezért a sajátosságok figyelembe vétele mellett, de a hatósági eljárásban is megfelelő módon és tartalommal meg kell jelennie a fair eljárás alkotmányjogi követelményeinek, amelyeket az alapjogi jogalanyisággal rendelkező ügyfeleknek alanyi jogként, végső fokon alapjogként ki kell tudni kényszeríteni. E jogok érvényesíthetősége a hatóság működésének korláta, jogszerű eljárásának pedig alaptörvényi mércéje. Ezen jogállami követelménynek a megnyilvánulása az, hogy az Alaptörvény XXIV. cikke önállóan, az ügyintézés alapjogaként ismeri el a fair hatósági eljáráshoz való jogot.

Az alapjogi jogvédelem kiterjed a hatóságok részrehajlás nélküli, tisztességes módon és észszerű határidőn belüli ügyintézésére, a hatósági aktusok törvényben meghatározott indoklására [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés], valamint a közigazgatási jogkörben okozott kár törvényben meghatározottak szerinti megtérítésére [Alaptörvény XXIV. cikk (2) bekezdés]. Ezeken túl a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmaként az Alkotmánybíróság számos olyan részjogosítványra mutatott rá gyakorlatában, amelyek az ügyfelet helyezik középpontba, és amelyek érvényesítése a vizsgálati típusú hatósági eljárás alaki és anyagi hatékonyságát (gyorsaságát, szakszerűségét, törvényességét), összességében jognak alárendeltségét hivatottak szolgálni. Ilyennek minősül például a határozat közlése {6/2017. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [37]–[39]} és a közlés módja {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [109], megerősítette: 35/2015. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [27]}; a fegyveregyenlőség az olyan hatósági eljárásokban, amelyek ellenérdekű ügyfelek részvételével zajlanak {10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [61]–[63]} és az iratbetekintéshez való jog (Abh2., Indokolás [36]). Az Alkotmánybíróság azt is megállapította már, hogy „az eljárás megindulásáról való értesítés joga, valamint a bizonyítékok megismerésének joga a nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jogon keresztül a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog értelmezési tartományához szükségképpen hozzátartozik” {3311/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [33]}.

Álláspontunk szerint a fenti részjogosítványok közül a következők nem teljesültek a fent ismertetett történeti tényállás alapján: az alperes közszolgáltató alkotmányjogi értelemben vett hatósági ügyben és hatáskörben eljárva részrehajlás nélküli, tisztességes módon és észszerű határidőn belüli ügyintézése nem valósult meg. {6/2017. (III. 10.) AB határozat, Indokolás [37]–[39]}; nem érvényesült a fegyveregyenlőség az eljárás során, amely ellenérdekű ügyfelek részvételével zajlott {10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [61]–[63]}, nem teljesült az iratbetekintéshez való jog (Abh2., Indokolás [36]). Ezen túlmenően rámutatunk: az Alkotmánybíróság azt is megállapította már, hogy „az eljárás megindulásáról való értesítés joga, valamint a bizonyítékok megismerésének joga a nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jogon keresztül a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog értelmezési tartományához szükségképpen hozzátartozik” {3311/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [33]}.

Ezzel összefüggésben felhívjuk a figyelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság adójogi ügyekben már foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy az ügyintézési határidő elmulasztása – hamleti szóhasználatban a „hivatalnak packázásai” – mely esetben fosztja meg a hatósági eljárás egészét a tisztességes minőségétől. Az „ügyintézési határidő elmulasztása más, a tisztességes hatósági eljárás alapjogilag értékelhető sérelmének az okozásával együtt járva alkalmas lehet arra, hogy összességében értékelve lerontsa az eljárás minőségét. [...] Ezek tükrében hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog alapjogilag egységként értékelt és védett minőségének a

megóvása nem önmagában azon múlik, hogy hány nap telt el az ügyintézési határidőt követően, hanem azon, hogy mekkora a határozathozatali határidő elmulasztásával okozott járulékos adózói jogsérelem mértéke, ami ügynként azonosítandó be. Ugyanakkor az általánosságban megállapítható, hogy minél hosszabb idő telik el a határidőt követően, annál nagyobb a valószínűsége annak, hogy jelentősnek értékelendő jogsérelem áll elő az adózó oldalán.” (Abh2., Indokolás [103]–[106]) Nézetünk szerint – mutatis mutandis – ez az álláspont más közigazgatási ügycsoportokra, így a közüzemi számlázási ügyekre is irányadó.

Annak érdekében tehát, hogy az észszerű határidőn belüli ügyintézéshez való jog állított sérelme elbírálhatóvá váljon, (i) az adott hatósági eljárás Alaptörvényre visszavezethető sajátosságainak, (ii) az elmulasztott határidő jogi természetének és egyéb jellemzőinek, valamint a kiszabott közigazgatási szankció karakterének elemzésére van szükség. Az ezek vizsgálatából származó megállapításokat (iii) az egyedi ügy konkrét körülményeire kell vetíteni a teszt utolsó mozzanataként.

A (ii) megállapított szankció – karakterét tekintve – az adójogi normákhoz hasonlóan represszív jellegű, míg a konkrét esetben – és a teszt utolsó eleme alapján – (iii) a Felperes a felelősségét esetlegesen megalapozó tartalmú iratokhoz csak késedelmesen és nem teljes körűen férhetett hozzá.

III. A Törvényszék döntésének alaptörvényellenessége

Ismételten emlékeztetjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alperes egy meghatározott időszakra vonatkozóan állította ki a számláit a felperessel szemben. Ez az időszak 2016-2021 időszakot ölelte át. Felperes az érintett időszak fogyasztását igazoló fényképfelvételeket több ízben is bekérte az alperestől. Alperes csupán három képet küldött meg felperes részére, melyek a 2019-2021 időszakot fedik le. A 2016-2019 időszak fogyasztását igazoló felvételeket alperes nem küldte meg, de azokra vonatkozóan nem is nyilatkozott.

Az, hogy felperes a szerződés átírásakor 548 m³ mérőállást rögzített az új felhasználóval, nem igazolja az alperesi követelés összecszerúságát, hiszen a szerződés átírásakor az átírás időpontja szerinti állást kell rögzíteni, míg egy számla esetében egy fogyasztási időszak képezi a számla alapját, jelen esetben 2016-2019. Így tehát téves és életszerűtlen és az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt észszerűség követelményével is szembe megy a másodfokú bíróság azon megállapítása, hogy felperes ismerve az 548 m³ szerinti mérőállást és az ezt igazoló kép birtokában rendelkezett minden olyan dokumentummal és fényképfelvétellel, amely alapján nyilvánvalónak kellett lennie, hogy mennyi a tartozás összege.

Az, hogy a szerződés átírásakor a mérőállás mennyit mutatott, nem igazolta, hogy mekkora fogyasztást számlázott ki alperes és az a fogyasztás milyen időszakra vonatkozott. Ennek megfelelően a másodfokú bíróság hibás következtetésre jutott, mert felperes nem ismerhette a tényleges fogyasztást, azt alperes, az elsőfokú bíróság helyes álláspontja szerint is, csupán az ellenkérelem benyújtásával egyidejűleg bizonyította.

Nézetünk szerint a Törvényszéknek lehetőséget kellett volna adnia e vélelem megdöntésére, de nem tette azt. Az ügy eme hátterének megvilágításához egy kicsit távolabbról kell kezdennünk az érvelésünket.

A jogrendszerek évezredek óta alkalmaznak vélelmeket és fikciókat. A római jogban például a méhmagzatot már megszületettnek tekintették, ha vagyoni érdekeinek védelméről volt szó, de ugyancsak a fiktív jogi szabályozási példázata a hadifogságban meghalt római polgár esete: őt úgy kellett kezelni, mint aki a hadifogságba eséskor, azaz élete utolsó szabad pillanatában halt meg, mivel a hadifoglyokat a rómaiak rabszolgának tekintették, aki után nem lehetett örökölni sem.

Ezért a kérdés nem az, hogy léteznek-e jogi vélelmek és fikciók, hanem inkább az: kiállják-e az alkotmányosság próbáját. A jogrendszerben szinte nélkülözhetetlen vélelmek egy része alkotmányos, más része viszont nem fér össze az emberi jogok primátusán alapuló modern, a felvilágosodás hagyományaiból táplálkozó alkotmányosság eszméjével. Az alkotmányos ügyekben döntő bíróságok általános alkotmányjogi szempontok alapján vizsgálhatják felül a vélelmek és fikciók alkotmányosságát.

Vannak megdönthető és megdönthetetlen vélelmek. A megdönthető vélelem a valószínűsítés egy formája. Ellene bizonyításnak van helye: valamely tényt vagy jogi helyzetet valónak fogadunk el mindaddig, amíg be nem bizonyosodik az ellenkezője. Például egy hajó elsüllyedésekor eltűnt személyt holtnak nyilvánítanak, és annak tekintenek, amíg ki nem derül, hogy az illető mégis életben maradt. Vagy bizonyos hitelszerződéseket tisztességtelennek vélelmeznek, de a bankok bizonyíthatják, hogy fair szerződést kínáltak és kötöttek.

A szabályozási technikaként ritkábban alkalmazott megdönthetetlen vélelem is valószínűsítésen (más szempontból: általánosításon, klasszifikáción) alapul, de ellene nincs helye bizonyításnak, még akkor sem, ha tudjuk: valótlan. Sőt, a jogi fikciók esetében hamisat fogadunk el valónak. Például a magyar büntetőjogban az egyik büntethetőségi előfeltétel a beszámítási képesség megléte. A törvényhozó jelenleg ennek alsó határát általában 14 éves korban, egyes súlyos bűncselekmények esetén – heves vitákat kiváltva – 12 éves korban határozta meg. Eme törvényhozói döntés megdönthetetlen vélelmen alapul: főszabály szerint 14 éves kor felett az elkövető rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással. A fikcióra példa az eljárásjogokban alkalmazott intézmény, az igazolási kérelem. Ennek benyújtására akkor van lehetőség, ha az érintett fél a határidőben való cselekvést önhibáján kívül mulasztotta el. Ugyanakkor, ha valószínűsíti a vétlenségét, az önhiba hiányát, akkor az eljáró állami szerv azzal a fikcióval él, mintha az érintett fél határidőn belül eleget tett volna valamely eljárási kötelezettségének.

Az Egyesült Államok egykori főbírája, William Rehnquist szerint a jogalkotó által megalkotott joganyag nem más, mint vélelmek összessége, ezért a vélelmekkel kevés dolguk van a bírácoknak. Rehnquist ezt a Cleveland Board of Education versus LaFleur-ügyben írt különvéleményben fejtette ki, melyben alkotmányosnak találta, hogy a Cleveland tagállami iskolai felügyelőbizottság

előírhatta a várandós tanárnők számára, mikor kell bejelenteni a várandósságukat, meddig végezhetnek munkát, és mikor térhetnek vissza legkorábban a munkahelyükre tanítani. A bírák többsége azonban máshogy döntött. Az indokolás hangsúlyozta, hogy a felügyelőbizottság nemcsak azt írta elő a várandós tanárnők számára, mikor kell bejelenteniük a várandósságukat, hanem a várandóssághoz, illetve a szüléshez munkajogilag korlátozó rendelkezések is fűződtek megdönthetetlen vélelem formájában: a felügyelőbizottság munkáltatóként meghatározta, hogy meddig képesek munkát végezni és legkorábban mikor térhetnek vissza tanítani a szülés után. A bíróság szükségtelennek, így alkotmányellenesnek minősítette a megdönthetetlen vélelemre való hivatkozást.

Minden ehhez hasonló ügyben a központi kérdés az, hogyan lehet megítélni a szabályozó és – mint a jelen esetben történt – a bíróság által alkalmazott vélelmek alkotmányosságát. Nézetünk szerint elsősorban az alapjog-korlátozás szemszögéből lehet megközelíteni a kérdést, hiszen az illetékszabály alkalmazása nem csak a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogomat érinti, hanem az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tulajdonhoz való alajogomat, mivel vagyoni diszpozícióra kényszerültem. Itt pedig annak az előkérdésnek van jelentősége, kire hárul a bizonyítási kötelezettség az alapjog-korlátozás során, és sikertelenség esetén kire hárulnak a terhek. Ha az alapjogkorlátozásra általánosan irányadó szükségességi-arányossági teszt egyes részeit vesszük számba, akkor a vélelmeknek és fikciónak egész más megítélése lehet, mint ahogy ma gondolnánk.

Először is a megdönthető vélelem elleni bizonyítás terhének nem az egyénre kellene hárulnia. A jogkorlátozó államnak, a konkrét ügyben az államnak kellene bizonyítania, hogy nem volt más alkotmányos lehetősége a hátrányt, emberi jogi sérelmet okozó szabályozásra, mint a vélelem alkalmazása.

Fentiekre hivatkozva hibás és törvényt sértő a másodfokú bíróság azon álláspontja is, mely szerint *„Az alperes által az ellenkérelméhez benyújtott fényképfelvételek ugyan további információval szolgáltak a számára, azonban ezek nélkül is lehetősége volt meggyőződni a fizetési meghagyás iránti kérelem benyújtása előtt az alperes követelésének jogszerűségéről, helyességéről.”*

Felperes pontosan erre törekedett, amikor több emailben is kérte az alperestől a szóban forgó és bizonyíthatóan az alperes birtokában lévő felvételek megküldését. De alperes ennek nem tett eleget, magatartását nem indokolta, és tekintve, hogy a fogyasztás tényleges és hitelt érdemlő múltbeli ellenőrzési módja az alperesnél elfekvő fényképfelvételek megismerése lett volna, de alperes ettől a jogától megfosztotta felperest, beaknyszerítette ezzel felperest egy eljárásba, mely eljárásban érdekes módon a felvételek az alperes első beadványban fogyasztást igazoló bizonyítékként előkerültek.

Ami perköltségviselést illeti, a Pp. 85. § szerint az eljárás megszüntetése esetén főszabályként a felperes viseli a perköltséget. Azonban a törvény, éppen az Alaptörvény 28. cikkével (az alaptörvény-konform értelmezés kötelezettsége) való összhang miatt, olyan eseteket is rögzít,

amikor a főszabály alkalmazása a perköltségviselés céljával, illetve az észszerűsége elvével ellentétes lenne, azaz, ha a per az alperes miatt indult és vált végül feleslegessé.

Álláspontunk szerint a perbeli esetben, a fent kifejtett és okirattal igazolt tényállás ismeretében, kétséget kizáróan igazolható és az elsőfokú bíróság által is megállapítást nyert, hogy az alperes a tényleges vízfogyasztást először az ellenkérelmének benyújtásával egyidejűleg igazolta, ezért a per az alperes miatt indult és vált végül feleslegessé.

Továbbá a Pp. 86. § (2) bekezdés szerint

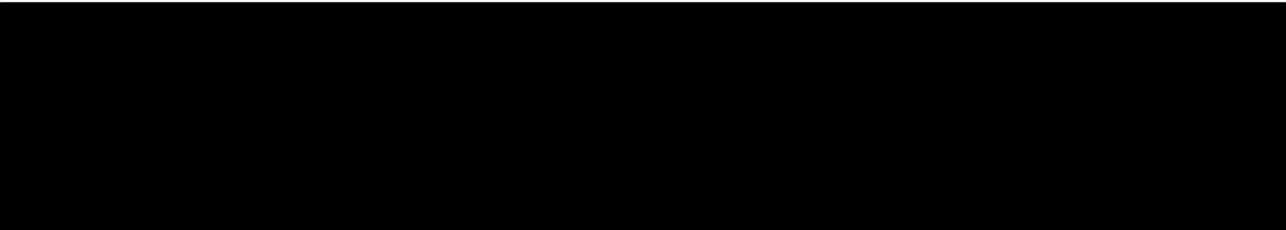
Az a fél, aki egyes perbeli cselekményeket sikertelenül végez, egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, valamely határnapot vagy határidőt mulaszt vagy más módon, akár a perben akár azt megelőzően az ellenfélnek feleslegesen, a perköltség körébe tartozó költséget okoz, ezek megtérítésére a per eredményére tekintet nélkül köteles.

Álláspontunk szerint, alperes azzal, hogy a felperes által többször szóban és írásban kért fényképfelvételeket annak ellenére nem bocsájtotta felperes rendelkezésére, hogy azok megismerése felperes szerződéses joga lett volna, majd azokra az ellenkérelmében bizonyítékként hivatkozik, olyan magatartás, amellyel felperesnek feleslegesen perköltséget okozott, hiszen a perindítás oka a tényleges fogyasztás mértékének vitatása volt, melyet alperes, minden előzetes kérés és megkeresés ellenére, először az ellenkérelmének benyújtásával egyidejűleg igazolt. Határozott álláspontunk az is, hogy ennek az eljárásnak el sem kellett volna kezdődnie, ha az Alperes nem él vissza monopolhelyzetéből eredő erőfölényével. És így a felelős költségvetési gazdálkodás elvét követve nem kellett volna ennek az ügynek a konkrét esetre rendelkezésre álló kétfokú bírósági rendszert megjárnia.

Ennek alapján, határozott álláspontunk, hogy a másodfokú bíróság a perköltség viselésre vonatkozó Pp. 85. §. valamint a Pp. 86. § (2) bekezdését a törvény valódi jogalkotói céljától eltérően, a józan ésszel szembe menve, a közjó figyelmen kívül hagyásával, felperest alaptörvény-ellenesen szankcionálva értelmezte (ezek kifejtését lásd lejjebb).

Az Alkotmánybíróság értelmezésében a bírói függetlenségnek nem korlátja, sokkal inkább biztosítéka a törvénynek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével (20/2017. (VII.19.) AB határozat). Megjegyezzük még, hogy ez nem felel meg annak a strasbourgi standardnak sem, amely bizonyos mértékű és léptékű minőséget vár el az írott és alkalmazott jogtól (lásd a quality of law doktrínáját a stasbourgi EJEB-gyakorlatban) Ebből következően, a jogalkalmazói önkény fennállása miatt is megállapítható az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme (23/2018. (XII.28.) AB határozat).

Felperes álláspontja szerint a Törvényszék értelmezése a Pp. 85. § és 86.§-ára vonatkozó, az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyja, emiatt contra constitutionem válik önkényessé, a tisztességes bírósági eljáráshoz

való jog sérelmét okozva. [Részletesen lásd: <https://kuria-birosag.hu/hu/kuriai-dontesek/1-dr-varga-zs-andras-tisztessages-eljarashoz-valo-jog-birosagi-aspektusbol>].

A kifejtettek alapján Felperes továbbra is ama álláspontot foglalja el, hogy a Szolnoki Törvényszék 11.Gpkf.20.289/2022/3. sz. jogerős végzése a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz való jogba ütközik, valamint joggal (jogalkotással) való visszaélést valósít meg a hatósági eljárás, és ezért alaptörvény-ellenes, ezért kérjük, hogy azt a T. Alkotmánybíróságot megsemmisíteni szíveskedjen azt.

Nézetünk a törvényszéki végzés mind alapvető alkotmányjogi kérdést vet fel (mivel a Tisztelt Alkotmánybíróságnak ama ügyben kell döntést hoznia, hogy alkotmányjogi értelemben hatóság-e a víziközmű szolgáltató), illetve az ügy érdekét is befolyásoló alaptörvény-ellenességet valósított meg a törvényszéki végzésbe foglalt jogértelmezés a perköltség viselése kapcsán.

Tekintettel, hogy az eljárás illetékmentes, felperes az illetékfizetést mellőzte.

Budapest, 2022. október 17.

Tisztelettel

Ügyvédi
w Ferenc